



mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM



Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Metamorfózna didaktika a jej realizácia vo výchovno-vzdelávacom procese v materskej škole

Lucia Pašková

2014

Meno autora: Lucia Pašková
Názov publikácie: Metamorfózna didaktika a jej realizácia
vo výchovno-vzdelávacom procese v materskej škole
Recenzenti: Mgr. Emília Petrovská
Mgr. Mária Kvietková
Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum
Rok vydania: 2014
ISBN: 978-80-8052-893-5

OBSAH

ÚVOD.....	4
1 VŠEOBECNÉ PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ METAMORFÓZNEJ DIDAKTIKY	6
1.1 Didaktický postup pri metamorfózne didaktike.....	8
2 POSTUPNOSŤ KROKOV METAMORFÓZNEJ DIDAKTIKY	10
2.1 Sedem krokov metamorfózne didaktiky	10
3 METODICKÁ ČASŤ.....	15
3.1 Ako tvoriť príbeh prostredníctvom metamorfózne didaktiky.....	19
3.2 Postup pri tvorbe výchovno-vzdelávacích plánov	20
3.3 Práca s príbehom:	20
4 ROZPRACOVANIE TEMATICKÝCH PRÍBEHOV K ROČNÝM OBDOBIAM	22
4.1 Jeseň	22
4.2 Zima.....	27
4.3 Jar	32
4.4 Leto.....	38
4.5 Skúsenosti z realizácie metamorfózne didaktiky v MŠ	42
ZÁVER.....	445
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV.....	46

ÚVOD

Ako pedagóg s dlhoročnou praxou som sa často zamýšľala nad poslaním učiteľa v tradičnej škole, v ktorej učiteľ nachádza obmedzený priestor na sebarealizáciu. Preto v premene tradičnej školy na školu modernú, tvorivú som našla možnosti, ako pripraviť pre deti takú edukáciu, ktorá by im umožňovala prežiť šťastné, pokojné, harmonicky ladené detstvo, z ktorého môžu čerpať vedomosti, zručnosti a návyky po celý život a v ktorom by našli priestor na tvorivosť a sebarealizáciu. Od roku 1996 som pracovala v projekte „Škola Zmena“ – premena tradičnej školy na školu modernú, kde sa realizuje výchova a vzdelávanie pre deti s dôrazom na ich individuálny rozvoj. V projekte sme pracovali v rôznych moduloch: manažment, guidance – vedenie žiaka, individualizácia výchovy a vzdelávania a v module metamorfózná didaktika. Prácu v module metamorfózná didaktika som ukončila osvedčením z postgraduálneho štúdia, ktoré som získala v spolupráci so školami Hogeschool Helicon v Zeiste, Holandské kráľovstvo a Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre, ktoré boli garantmi projektu.

Realizácia metamorfóznej didaktiky v materskej škole ma ako tvorivého učiteľa častejšie privádzala do detského sveta fantázie, imaginácie, predstáv, čo robiť, ako tvoriť. Reálny svet triedy, učebnej látky bol pre mňa oporou a podnetom na tvorbu nových myšlienok vo fantázii. A to bolo dobré a správne. Odporúčam všetkým tým kolegyniam, ktorých práca je konzervatívna, tradičná, aby prebudili v sebe tvorivosť, pretože tvorivosť je funkcia, ktorá sa dá rozvíjať, tvorivý je človek v každom veku a bez vášne, motivácie a zaujatia sa nedá robiť pedagogická práca. Tvorivý učiteľ chápe túto výzvu, rozumie povinnosti a chce sa realizovať vo svojom poslaní – výchove. Má pred sebou víziu svojich možností, víziu lepšieho sveta budúcnosti a túto víziu realizuje prostredníctvom výchovy a vzdelávania detí.

Prečo práve deti vo veku do siedmich rokov?

V predškolskom veku je rýchlosť tvorenia a počet nových spojení medzi neurónmi neporovnateľne väčší ako po siedmom roku života. Vo vnútri mozgu sa odohráva boj o dominanciu medzi neurónmi, vytvárajú sa nové spojenia aktívnych neurónov a nové riadiace neurónové cesty.

Raný vek dieťaťa je z hľadiska formovania vzťahov s rodičmi, učiteľmi a všetkými ľuďmi, s ktorými deti prichádzajú do styku, rozhodujúci. To, čo si z tohto obdobia odnášajú, určuje ich budúcu hodnotovú orientáciu, ich profesijné zameranie, ich odvahu slobodne vyjadrovať vlastný názor, ale aj ochotu spolupracovať a rešpektovať názory iných. Je to obdobie poznávania, ako sa všetko v prírode rozvíja a zase zaniká, aby sa vyvinulo niečo nové, je to

obdobie objavovania, triedenia, hodnotenia a hľadania vlastných významových interpretácií. Je to vzácny čas, ktorý sa už v živote nevráti. (Rajović, 2009).

Vek od 0 – 7 rokov predstavuje v živote človeka výnimočne slobodný priestor. Vo vedomí dieťaťa mu patrí celý svet, dieťa otvára brány všetkých svojich zmyslov, aby vstrebalo čo najviac. Už nikdy nebude vnímať tak intenzívne ako v tomto veku. Čo všetko dieťa v tomto veku prijme ako **priamu skúsenosť**, to sa už nikdy nestratí. Chápať sa to môžu naučiť neskôr a pomerne ľahko. Deti cítia, že majú právo na slobodu, a akoby boli hluché k požiadavkám a povinnostiam. **Ak z tejto povinnosti urobíme hru, ktorá sa im páči**, tak sa okamžite k nám pridajú a začnú sa hrať. Dobrý učiteľ pre deti je taký, ktorý k životu pristupuje s nadšením a radosťou a deti sa k nemu pridajú tiež. Prvých sedem rokov života je naozaj tým nikdy sa nevracajúcim „citlivým obdobím“. Je to obdobie hier a zážitkov.

Predškolský vek sa považuje za dôležité obdobie z hľadiska formovania charakteru. Dochádza k formovaniu osobnosti vplyvom vytvárania jednoduchých etických noriem. V tomto období pokračuje intenzívny rozvoj sebavedomia. Šťastné detstvo predstavuje optimálny súbor podmienok a okolností v určitom životnom období, ktoré akoby bolo uzavreté, vyriešené, a z neho do ďalšieho obdobia ľudského života neprechádzajú nevyriešené problémy, trpkosť, ľútosť, smútok a komplexy z neistoty. Je to detstvo, v ktorom prevláda istota a harmónia, dodávajúca silu k zodpovednému zvládnutiu neskorších úloh. Človek, ktorý neprežije šťastné detstvo a ktorému v tomto období nikto nepomohol orientovať sa v zložitej skladbe sveta a musí riešiť úlohy, povinnosti a požiadavky, o ktorých nie je presvedčený, že ich zvládne, prežíva nepokoj a úzkosť. Je to čas voľných pohybových hier, pohybových hier v prírode, objavovania vecí a ich fungovania. Hra naplňuje detstvo. Je aktuálna aj v neskoršom období, v dospelosti.

1 VŠEOBECNÉ PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ METAMORFÓZNEJ DIDAKTIKY

Tradičná didaktika vychádza z vedomostí, inštrukcií, čím prenecháva deťom a žiakom málo slobody a vlastnej iniciatívy.

Metamorfózna didaktika hľadá cesty, aby sa viac priblížila dieťaťu. V metamorfóznej didaktike východiskovým bodom je zážitkový svet detí, ktorý využíva vo fáze motivácie. Deti sú motivované detským kontextom. V predškolskom veku sa dieťa dokáže autonómne učiť, čo využíva i metamorfózna didaktika. Pri tomto autonómnom procese používa dieťa spôsoby spoznávania na základe vlastných skúseností, ktoré sa dajú využiť v didaktickom procese. Sú to: **hra, spev, rytmus, pohyb a opakovanie.** Vďaka tomu môže dieťa zaradiť novozískané vedomosti, skúsenosti medzi predchádzajúce poznatky. Každé dieťa na to potrebuje vlastný individuálny čas. Pri tomto spôsobe nadobúdania vedomostí prostredníctvom krokov metamorfóznej didaktiky si dieťa samo stanovuje, koľko času na to potrebuje. „Preloženie učebných úloh do detských pojmov, rozdelenie celku konvenčných vedomostí do pochopiteľných krokov je procesom osvojovania vedomostí, ktorý sa dáva prostredníctvom učiteľa do pohybu (Janáková, 2000, s. 144). **Metamorfózna didaktika je didaktika, ktorá sa zaoberá metamorfózou (premenou) citového prežívania a praktickej skúsenosti v spojení s pohybom na poznávacie procesy.**

Metamorfózna didaktika je zmena didaktického postupu v získavaní a osvojovaní si nových poznatkov. Vždy musíme mať na zreteli postupnosť: cit, vôľa, myslenie. Ide tu o metamorfózu citového prežívania a konkrétnej skúsenosti na poznávacie procesy.

Didaktický model metamorfózy

oblasť	cit	vôľa	vôľa	vôľa – myslenie	myslenie	
aktivita	introdukcia – zavedenie do praxe	konkrétne spoznávanie – oboznamovanie sa	schematizovanie – zobrazovanie	vytvorenie špecifického modelu	vytvorenie všeobecného modelu	cvičenie
zvláštnosti	„kontext“ – detský svet prežívania „obraz“ – fantázia, krása	konkrétne činnosť vychádzajúca z konkrétnej skúsenosti dieťaťa	slobodná voľba dieťaťa pri riešení úloh, situácii v spolupráci s učiteľom	použitie špecifického modelu	integrovanie nových poznatkov	opakovanie
pozorovanie	prehľbovanie v noci – metamorfózy v dieťati			pochopenie – chápanie		

Metódy metamorfóznej didaktiky

K hlavným metódam, ktorými sa realizuje metamorfózna didaktika v materskej škole, patria metódy zážitkového učenia. Pozitívne citové zážitky zvyšujú účinnosť vyučovania. Medzi najúčinnnejšie metódy, ktoré sa využívajú v metamorfóznej didaktike v predškolskom veku, patria **hra a napodobňovanie**.

Hra je najprirodzenejšia činnosť a potreba dieťaťa útleho a predškolského veku, neodmysliteľný činiteľ vývinu.

V materskej škole sa hra využíva ako prostriedok stimulácie tvorivosti detí. Je dôležitým edukačným prostriedkom. Je prejavom zdravého vývoja dieťaťa a zároveň mu pomáha zmocniť sa sveta, porozumieť mu a pochopiť ho. Hrová činnosť vzniká z úsilia napodobňovať alebo samostatne konať, poznávať okolitý svet. Rozvíja zrak, sluch, hmat, pamäť, fantáziu, reč, tvorivosť, pôsobí emocionálne, zdokonaľuje pozornosť a tak stimuluje vývin osobnosti dieťaťa. Učí ho vnímať, milovať krásu, rozvíjať jeho estetické cítenie. Obsah hry v predškolskom veku nie je ľubovoľný ani fantastický. Vychádza z reálneho života. Preto aj obsah hry vytvorený prostredníctvom metamorfóznej didaktiky zahŕňa v sebe poznatky z reálneho života, symbolickosť hry podporuje jeho rozumový vývin, prostredníctvom nej dieťa nadobúda nové poznatky, skúsenosti a zručnosti. Zdrojom pre hrový príbeh metamorfóznej didaktiky môžu byť literárne predlohy, ľudová slovesnosť, rozprávky, povesti, báje, legendy, básne, riekanky, piesne, pracovné činnosti ľudí a pod. Všetko závisí od

tvorivého potenciálu učiteľky materskej školy a od určitého cieľa, ktorý sleduje. Medzi ďalšie metódy aplikované v realizácii metamorfózne didaktiky sú **praktické metódy**, ktoré sa využívajú v kreatívnych činnostiach v materskej škole, a to v rámci výtvarných, pracovných a hudobných činností. Pri využívaní praktických metód sa vedomosti vytvárajú prostredníctvom schopností a zručností a naopak zručnosti sa stávajú praktickou aplikáciou vedomostí.

Dramatizujúce a námetové hry – tvoria dominantnú skupinu v metamorfózne didaktike. Prostredníctvom týchto hier deti znázorňujú postavy, stvárňujú ich správanie podľa námetov z rôznych rozprávok, poviedok alebo podľa skutočnosti, znázorňujú človeka v jeho činnostiach, povolani a vzťahoch k druhým ľuďom. Prostredníctvom nich sa cielene zoznamujú s pracovnými postupmi (napr. pečenia chleba, práce počas žatvy a pod). Tieto hry rozvíjajú celú osobnosť dieťaťa, jeho vnímanie, intelekt, ale i vyššie psychické schopnosti, empatiu, intuíciu. Súčasne rozvíjajú telesnú, motorickú stránku dieťaťa, vytvárajú priestor na výtvarnú činnosť, pohybové aktivity. V týchto hrách dochádza k rozvoju verbálnej a neverbálnej komunikácie. Na základe vlastných predstáv si dieťa pripravuje rôzne situácie, vytvára charaktery, komunikuje s vymyslenou osobou alebo oživuje postavy z rôznych rozprávok.

Dramatické hry môžu mať podobu improvizácie, interpretácie a úlohovej hry.

1.1 Didaktický postup pri metamorfózne didaktike

Učenie môžeme charakterizovať pomocou týchto krokov:

- 1. vnímanie učebnej látky** – dieťa sa musí s učebnou látkou stretnúť tak, aby sa prebudila jeho prirodzená učebná aktivita, a preto učebná látka musí byť vložená do jasného a zreteľného súvisu, kontextu;
- 2. spojenie sa s učebnou látkou** – na základe napínavých otázok učiteľa musí dieťa pocítiť skutočnú potrebu riešiť dané situácie, využívajúc pritom fantáziu;
- 3. spracovanie učebnej látky** – dieťa rozvíja vlastné stratégie riešenia;
- 4. individualizácia** – dieťa aplikuje vlastné stratégie riešenia;
- 5. cvičenie** – dieťa sa na základe kladenia rozličných priamych otázok učí pohybovať v oblasti vedomostí;
- 6. rozšírenie stratégií** – dieťa rozvíja všeobecné stratégie riešenia;
- 7. kreatívna, tvorivá práca** – dieťa môže získané vedomosti voľne aplikovať a využívať ich ako základ pre nový učebný proces.

Tento učebný proces je autentickým procesom, ktorý sa dáva do pohybu prostredníctvom učiteľa.

Kroky z pohľadu učiteľa:

- 0. kontext** – učiteľ vytvorí prostredie na učenie, v ktorom môže dieťa dobre „vnímať“;
- 1. vnímanie** – uplatní formy práce ako: rozprávanie, prezeranie obrázkov, triedny rozhovor, čítanie textov a pod.;
- 2. spojenie** – u detí vznikajú otázky, „návrhy na začatie práce“, zvažujú možnosti a podmienky;
- 3. spracovanie** – deti sa pustia do práce samostatne alebo v skupinách. Vymenia si výsledky svojich objavov;

V predchádzajúcich troch krokoch sa učiteľ stará o to, aby si deti nevolili „nešikovné“ (t. j. vedľajšie) stratégie riešenia.

Pochopenie – učiteľ pozoruje, či každé dieťa v triede nachádza vlastnú stratégiu. Dieťa pochopí učivo na základe vlastnej aktivity. Vo vedení dieťaťa až do tohto bodu je učiteľ predovšetkým pedagógom: na základe učebnej látky vytvára pedagogickú situáciu;

- 4. individualizovanie** – teraz je dôležité, aby učiteľ ponúkol situácie spracovania, v ktorých by sa deti mohli pustiť do práce podľa vlastného tempa, individualizácia teda neznamená dávať jednoduchšie alebo zložitejšie úlohy, ale nechať deti pracovať vlastnými modelmi riešenia;
- 5. cvičenie** – učiteľ rozlišuje oblasť, v ktorej sa stratégia aplikuje;
- 6. rozšírenie stratégií** – teraz sa stratégie skrátiť a usporiadajú do vzťahov, niektoré deti používajú ešte rozšírenejšiu stratégiu alebo nachádzajú oporu v pomocnom materiáli;
- 7. kreatívna, tvorivá práca** – dieťa si vedomosti alebo schopnosti integruje do oblasti vlastných predvedomostí, pri ďalších nových učebných procesoch môže na ne učiteľ znovu nadviazať;

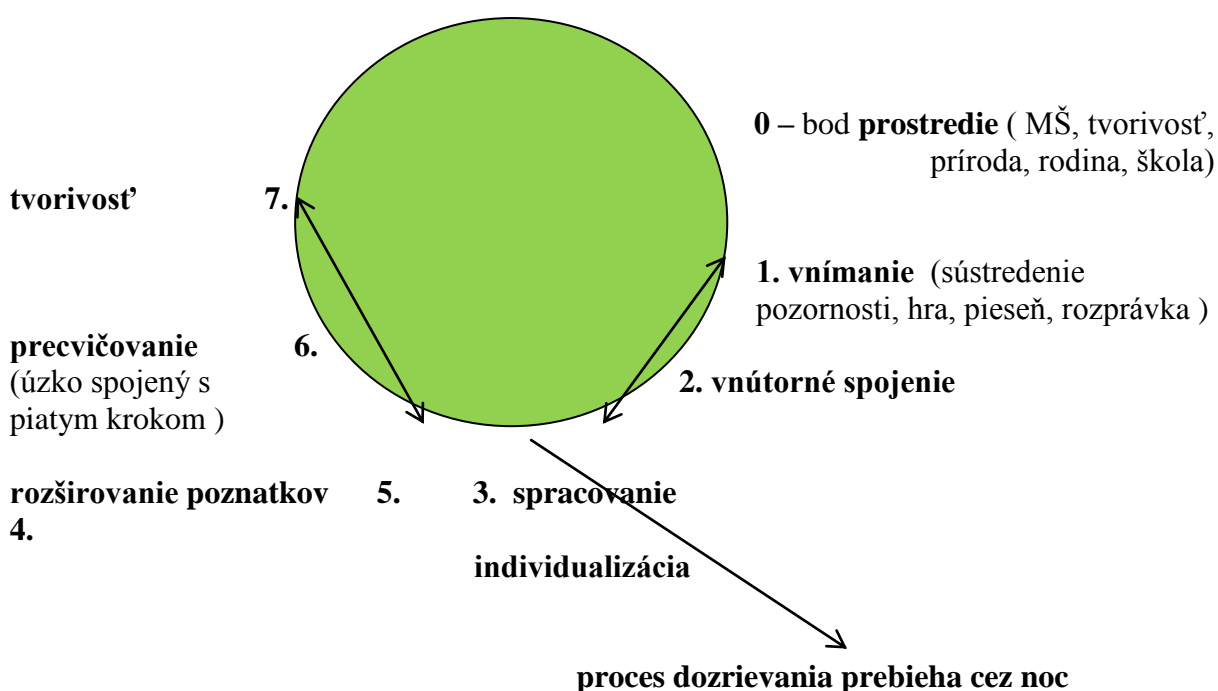
Upevnenie – získané vedomosti si vyžadujú cvičenie a opakovanie. Väčšinou sa s touto aktivitou začína veľmi skoro: z opakovania sa dieťa nenaučí nič nové, učí sa zaobchádzať s vedomosťami, ktoré získalo v skoršom období. (Verhage, 2000, s. 157)

Pri pozorovaní malého dieťaťa môžeme zistiť, že všetko na svete má preň určitú príťažlivú silu. Dieťa pri tomto autonómnom procese používa rôzne spôsoby spoznávania, ktoré sa dajú využiť aj v didaktickom procese. Sú to: hra, spev, rytmus, pohyb a opakovanie. Novozískané skúsenosti môže dieťa vďaka tomu zaradiť medzi predchádzajúce poznatky. Koľko času na to potrebuje, si dieťa stanovuje samo. V predškolskom veku prebieha tento proces ešte spontánne, dieťa je v procese učenia ešte slobodné. V hre, vychádzajúc z rytmu a

pohybu, môže dieťa samo reflektovať svoje skúsenosti a zaradiť ich do svojich detských predvedomostí.

Jadrom metamorfózy je teda možnosť vnútornej reflexie, ktorá sa deťom ponúka. Deti dospejú k momentu pochopenia, ktorý nie je predložený učiteľom, ale vzniká z ich vlastnej slobodnej duševnej aktivity. V metamorfóznom modeli učiteľ stojí uprostred detí, dáva napínavé otázky a vyzýva ich, aby samy hľadali riešenia.

2 POSTUPNOSŤ KROKOV METAMORFÓZNEJ DIDAKTIKY



2.1 Sedem krokov metamorfóznej didaktiky

0 – prostredie

Dieťa sa nachádza v prostredí, rozhliada sa okolo seba, vníma.

Prostredie dieťaťa tvorí rodina, škola, príroda. Rodinné a prírodné prostredie môže učiteľ ovplyvniť len čiastočne. Prostredie materskej školy a triedy učiteľ vytvára a dotvára vlastným pričinením a v spolupráci s deťmi. Príprava prostredia pred realizáciou príbehu prostredníctvom metamorfóznej didaktiky je veľmi dôležitá. Prostredie musí navodiť tú správnu atmosféru, na ktorú nadviaže konkrétny príbeh. Napríklad v príbehu o jeseni sa

prostredie triedy mení pomocou farieb jesene – žltá, hnedá, červená, ktoré sú typické pre toto ročné obdobie. Z vychádzok do jesennej prírody deti prinášajú množstvo konárikov, lístia, plodov jesene (gaštany, žalude, bukvice, ovocie, zeleninu) a pripravujú si stôl „matky Zeme“. Prostredie musí byť vždy prispôsobené príbehu.

1. krok – vnímanie (sústredenie pozornosti)

– hrou, piesňou, rozprávkou, rečňovankou (ide o citové prežívanie), určený cieľ, „učivo“, ktoré si má dieťa osvojiť.

Učiteľka začína príbeh metamorfózne didaktiky zaujímavou piesňou, riekankou alebo rozprávaním, aby ju deti začali vnímať, a zároveň sústreďí ich pozornosť na daný príbeh. Snaží sa o pútavý prednes, spev alebo rozprávanie tak, aby u detí vzbudila citový zážitok a citové prežívanie. Všetko, čo učiteľka spieva, recituje alebo rozpráva, je doplnené pohybom (napr. ako rastie tráva, ako vietor zohýba stromy, ako prší dážď, ako chodí medveď a pod.). Deti na začiatku učiteľku len pozorujú a sústreďujú pozornosť. Tempo motivovania a objavovania nemá byť rýchle, ale pokojné.

2. krok – spojenie

– dieťa sa vnútorne stotožní, prijme to, napodobňuje, dostáva sa do pohybu, aktivita je tu individuálna.

Keď sa dieťa stotožní s príbehom, začne učiteľku **napodobňovať**. Dieťa prijíma príbeh za svoj. Dostáva sa do pohybu prostredníctvom činností skrytých v zaujímavom príbehu. Učiteľka deti neupozorňuje, neopravuje, len pozoruje. V tejto fáze môžeme využívať a rozvíjať priestorovú orientáciu, využívať rôzne druhy a formy pohybu: do kruhu, von z kruhu, rytmizácia tleskaním, dupaním a pod.

3. krok – spracovanie

– dieťa tu nadobúda určitú vedomosť.

Spracovanie u dieťaťa prebieha v čase a tu je dôležité **opakovanie**. V tomto momente deti objavujú, že majú nový poznatok.

Prvý a tretí krok prebiehajú súčasne, z pohľadu dieťaťa tvoria jeden súvislý celok – **dieťa prijíma vedomosť**, nachádza sa **v nádychu**.

Medzi tretím a štvrtým rokom **prebieha cez noc proces dozrievania, ukladania sa do pamäti – pochopenie. Dieťa získa vedomosť, poznatok**.

4. krok – individualizácia

– tu sa už začína proces **výdychu**.

Dieťa nachádza vlastné spôsoby riešenia, pričom využíva vlastné tempo. Začne spievať pieseň z príbehu, uplatní postup z príbehu v bežnej hre, vie sa prispôbiť danej situácii.

5. krok – rozširovanie poznatkov

– dieťa získané poznatky, ktoré nadobudlo napodobňovaním, postupne využíva vo voľnej hre a zároveň si rozširuje poznatok pozorovaním, objavovaním.

6. krok – precvičovanie

– úzko spojený s piatym krokom, tu sa dieťa na základe kladenia rozličných priamych otázok učí pohybovať v oblasti vedomostí.

7. krok – tvorivosť

– kreativita, tu dieťa využíva všetky vedomosti a uplatňuje ich v ďalších činnostiach. Získané vedomosti voľne aplikuje a využíva ich ako základ, na ktorý ako nadstavba pribúdajú nové a nové vedomosti.

Štvrtý až siedmy krok sa nazýva aj **procesom výdychu**.

Druhý a tretí krok opakujeme 2 – 3 týždne denne. Opakovanie je veľmi dôležité, pretože vedomosti, poznatky a postoje prechádzajú celým telom. Ak hru stále opakujeme, dieťa sa s príbehom stotožní – nadobudne vedomosti, zručnosti a postoje.

Prečo treba venovať dostatok času opakovaniu príbehu?

Príbeh vytvorený pomocou krokov metamorfózne didaktiky sa podobá rozprávkovému príbehu, plnému tajomstva a fantázie, kde má svoje miesto pohyb a rytmus, ktoré sú dôležitým aspektom dieťaťa. Zmysly zohrávajú dôležitú úlohu v prvých troch krokoch metamorfózne didaktiky. Nás dospelých bude vždy znova a znova okúzľovať spôsob, akým fantázia dieťaťa dokáže „dať krídla“ obyčajným veciam. Táto fantázia dokáže z piesku vystavať hrad, premeniť list stromu na loď, a to všetko so silným zanietením a v sprievode pokriku a slov.

Už Schiller povedal, že niet väčšieho ľudského šťastia, ako je detská hra fantázie. Hra je činnosť vonkajšia, ale počúvanie rozprávok a príbehov smeruje dovnútra dieťaťa a pôsobí na jeho citový život. Ak učiteľka zostaví príbeh tajuplne, plný pohybu, rytmu, očakávania, vzbudí u detí záujem, čo sa bude diať, ich udivené oči nám budú priamo z úst odsávať každé

d'alsie slovo a budú sledovať každé naše gesto, každý náš pohyb. Majú úžasný cit pre napodobňovanie. Deti na nás priamo „visia očami“. Deti v predškolskom veku chcú niektoré príbehy a rozprávky (napr. O kozliatkach) počúvať každý deň. Ich duša prahne po obrazoch a gestách, ktoré ich vnútorne vzrušujú a stále hovoria „ešte raz“, prahnú po **opakovaní** a nie je to pre ne nudné.

Rozprávkové tóny a tajomstvá ukryté vnútri príbehu znejú. Duša dieťaťa sa obohacuje, naplňuje a ako tiene sa v nej rysujú výšiny a hlbiny budúcich osudov. Je potrebné dušu dieťaťa povzbudiť, naplniť a rozveseliť. Deti sa zúčastňujú na príbehu celou svojou dušou. Počúvajú rozprávanie učiteľky, sledujú jej pohyby, gestá, sú na príbehu citovo zainteresované. Postupne, keď sa s príbehom stotožnia (2. krok – spojenie), začnú individuálne napodobňovať učiteľku a zúčastňujú sa na príbehu. Spoločne s učiteľkou v pohybe rozprávajú príbeh, spievajú piesne, tancujú, recitujú, ich telo sa mení na strom, zviera, rybu, dážď, vlastným telom znázorňujú všetko to, čo je obsiahnuté v príbehu. V príbehu je sprítomnené srdce a pohľad očí učiteľky, ktorý preniká do duše dieťaťa. Opakovanie príbehu v priebehu 2 – 3 týždňov dáva dieťaťu dostatočný čas stotožniť sa s príbehom, osvojiť si nové poznatky a získať novú vedomosť, ktorá je akoby nadstavba predchádzajúcich vedomostí, ktoré spája a využíva ich v praxi. Osvojenie si poznatkov a vedomostí si učiteľ môže overiť v umeleckých činnostiach detí – v maľovaní, kreslení, modelovaní; pracovných zručnostiach, hre, pri riešení problémových situácií. Je dôležité, aby učiteľka počas príbehu využívala vždy tie isté pohyby (napr. koruna stromov – ruky v kruhu nad hlavou – symbol stromu), nesmie ich meniť v tematickom príbehu. Ako znázorní prvý deň, druhý deň realizácie príbehu, musí to dodržať aj počas ostatných dní.

Učiteľka musí mať pozorovaciu schopnosť na veľmi vysokej úrovni, aby postrehla každé dieťa individuálne. Ak by sme deťom nedali dostatok času na opakovanie, ich nový poznatok, nová vedomosť by boli len povrchné, nestihli by ich priradiť k predchádzajúcim poznatkom a samozrejme by ich nevedeli využiť v praxi v ďalšom živote.

Porovnanie metamorfózne didaktiky s klasickou didaktikou

METAMORFÓZNA DIDAKTIKA	KLASICKÁ DIDAKTIKA
<p>Využíva tieto základné metódy a postupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hra, napodobňovanie (bez využitia názorných pomôcok) 	<ul style="list-style-type: none"> • vysvetľovanie, názor (názorné pomôcky)
<ul style="list-style-type: none"> • proces osvojovania nových poznatkov prebieha v pohybe (aktivita dieťaťa – individuálna) • vlastná činnosť, vlastná iniciatíva a aktivita • aktivizuje dieťa k ďalšiemu poznávaniu • k hľadaniu nových informácií • nepredpisuje, čo má dieťa robiť a čo nie, nemanipuluje s dieťaťom 	<ul style="list-style-type: none"> • sed, dieťa je pasívne • poskytuje návody a riešenia • deti sú závislé od učiteľa, jeho authority
<ul style="list-style-type: none"> • do procesu učenia sú zapojené všetky zmysly (zmyslové poznanie) • uľahčuje dieťaťu proces, aby samo objavovalo spôsob, cestu k riešeniu úlohy 	<ul style="list-style-type: none"> • prevažne zrak, sluch
<ul style="list-style-type: none"> • dvojtýždňové až trojtýždňové opakovanie hry dáva dieťaťu dostatočný priestor na spracovanie nového poznatku 	<ul style="list-style-type: none"> • veľké množstvo meniacich sa informácií v krátkom časovom slede, ktoré dieťa nestačí vnútorne spracovať
<ul style="list-style-type: none"> • poznatky sú trvalé, dieťa ich vie využiť v meniacich sa životných situáciách v praktickom živote 	<ul style="list-style-type: none"> • poznatky sú povrchné vplyvom krátkeho času na osvojenie a znovu prichádza nový poznatok

3 METODICKÁ ČASŤ

Riadenie – plánovanie, realizácia a hodnotenie v metamorfózne didaktike

Pre úspešné naplnenie vytýčených cieľov v rámci realizácie metamorfózne didaktiky v materskej škole je dôležité zmeniť vnútornú organizáciu triedy. Ide o:

- a) zmenu prostredia materskej školy – triedy,
- b) organizáciu dňa,
- c) plánovanie výchovno-vzdelávacej práce.

a) Zmena prostredia triedy materskej školy – triedu tvorí heterogénna skupina detí vo veku od 3 – 6 rokov. Ak sú v škole súrodenci, tak navštevujú rovnakú triedu. Tým je vlastne zabezpečený plynulý prechod z rodinného prostredia do prostredia materskej školy, uľahčíme deťom adaptačný proces. Zmena prostredia triedy znamená pripraviť pre deti triedu plnú istoty, tvorivosti, aby sa v nej cítili príjemne. Prvotné prirodzené podmienky už nevytvoríme, ale s nadšením a pomocou fantázie môžeme veľa dosiahnuť. Hračky v triede sú prevažne z prírodných materiálov, zvyšky vlny, látky, drevené predmety, ktoré deťom poslúžia na bleskové postavenie skrýše alebo domčeka, a to jednoduchým prehodením cez stoličky alebo stoly. Po malej zmene to môže byť zase obchod a pod. Iné možnosti: deti sa do látky zahalia, zmenia sa na niekoho iného, na princeznú, princa, sestričku, lekára, alebo sa nejako hrajú. Pre deti je najhodnejší drevený nábytok, s ktorým môžu ľubovoľne manipulovať. Zo stoličiek stavajú divadlo, stôl a na ňom prehodený kus látky im slúži ako skrýša a pod. Neskôr všetko stavajú na seba, nekonečne veľakrát im to spadne, kým neprídu samy na ten správny spôsob. Zároveň sa zoznamujú s váhou predmetov a zisťujú, akú majú rôzne predmety z rôzneho materiálu rôznu váhu. Vybavenie detskej kuchynky v materskej škole by malo obsahovať predmety z porcelánu, skla. Ak dieťa získa skúsenosť, že sa porcelánový tanierik rozbije, od tej chvíle budú jeho rúčky s podobnými vecami zaobchádzať opatrnejšie.

Málo vecí – veľa fantázie. Nedávajme deťom hotové hračky typu „Barbie“, ktoré u detí brzdia fantáziu. V triede materskej školy, kde sa deti hrajú, by mal byť okrem hračiek aj materiál potrebný na umelecké činnosti (farby, štetce, nožnice, papier a pod.) a iné činnosti, ktoré deti v materskej škole vykonávajú.

Prostredie triedy má byť rozčlenené na viac častí – kútiky, kde sa deti môžu nerušene hrať a „pracovať“. V triede by mal byť aj oddychový kútik „baldachýn“, ktorý poslúži deťom, ak

chcú byť samy, nikým nerušené – zaručuje im intimitu. V triede sa nachádza aj stôl „matky Zeme“, ktorý si deti samy tvoria z materiálu typického pre dané ročné obdobie.

b) Organizácia dňa materskej školy – je zostavená tak, aby dieťa **prežívalo deň v tvorivej hre**, slobodne a prirodzene, s dôrazom na jeho zdravie, fyzický rast a psychický vývin.

Základnou črtou je rytmické striedanie sa jednotlivých činností. Rovnako sa v prírode rytmicky strieda deň s nocou, ráno a večer, preto aj činnosti v materskej škole počas dňa by sa mali rytmicky striedať. Podstata rytmického striedania sa činností spočíva aj vo vyváženosti učenia a voľnej činnosti, napätia a uvoľnenia, vážnosti a humoru.

- **príchod do materskej školy – privítanie, podanie ruky**
- **príprava čaju**
- **hry a hrové činnosti**
- **edukačné aktivity**
- **prstové hry**
- **pohybové a relaxačné cvičenia**
- **hygiena, desiata**
- **príbeh metamorfózne didaktiky – nosná časť dňa**
- **čítanie rozprávky**
- **pobyt vonku**
- **stolovanie – obed**
- **odpočinok**
- **olovrant**
- **edukačné aktivity**
- **hry a hrové činnosti**
- **uvítanie s rodičom – odchod domov**

Príchod detí do materskej školy – pri príchode do triedy materskej školy musí dieťa cítiť, že je vítané, učiteľka musí s dieťaťom nadviazať citový kontakt a uľahčiť mu odlúčenie sa od rodiča. Veľmi dobré a osvedčené je podanie si ruky s učiteľkou, je to prvý kontakt a pocit ľudského tepla v ruke.

Príprava čaju – deti si spoločne s učiteľkou každé ráno zalievajú čaj, učiteľke môžu zaliat' aj kávu. Učiteľka využíva čas pri príprave a pití čaju na neformálne rozhovory s deťmi o tom, ako sa vyspali, čo sa im včera večer prihodilo doma, komu mama alebo otec čítali rozprávku. Učiteľka v tomto rozhovore zistí aktuálny psychický stav dieťaťa.

Hry a hrové činnosti spojené s edukačnými aktivitami – hra je najdôležitejšia činnosť dieťaťa, a preto i deň v materskej škole sa začína hrami. Deti sa hrajú v hracích kútikoch, v skupinách, malé deti i samostatne, podľa vlastného výberu. Záleží na dieťati, akú hru si zvolí, alebo sa bude venovať edukačným aktivitám – umeleckým činnostiam (maľovaniu, kresleniu, modelovaniu, konštruovaniu a pod.). Učiteľka do hier priamo nezasahuje, pôsobí v úlohe pozorovateľa alebo zhotovuje jednoduché hračky z prírodných materiálov, vlny, látok, ktoré slúžia deťom na hry. Ak majú deti záujem, môžu učiteľke pomáhať jednoduchými pracovnými úkonmi.

Odkladanie hračiek – keď sú všetky deti prítomné v triede (zvyčajne okolo 8. 30 hod.), pomocou riekanky ukladajú hračky a materiál, ktorý nevyužili pri hrách, stal sa nepotrebný:

Jedna rúčka má prstíčky,
druhá ruka má prstíčky,
obe ruky prsty majú
vo všetkom nám pomáhajú.

Vítanie dňa – vítanie dňa je každodenný rituál triedy. Všetci sme nesmierne šťastní, že sme sa opäť stretli v materskej škole, že sme všetci zdraví a znovu nastal nový deň, ktorý prežijeme v materskej škole v radosťi a hrách. Všetky činnosti podľa možnosti realizujeme v kruhu, pretože aj Zem je guľatá, aj Slnko a Mesiac sú guľaté a navzájom sa všetci vidíme, sme v neustálom očnom kontakte.

Deň vítame riekankou: Slnko skoro ráno stáva
a nám všetkým silu dáva,
zobúdzá na lúkach kvietky,
a nám do srdiečka svieti.
Aby sme my mohli pracovať
a svoj domov milovať.

Deti obsah tejto riekanky hovoria nahlas a vyjadrujú ju aj pohybom. Po privítaní dňa rozhovorom, pozorovaním zisťujeme, kto do materskej školy neprišiel a prečo, v deťoch vytvárame silné sociálne puto medzi jednotlivými deťmi v triede.

Prechod z jednej činnosti na druhú je plynulý, všetko sa deje bez slovných príkazov a zákazov, len za pomoci riekaniek alebo krátkych nápevov, cielene na konkrétnu činnosť alebo jej zmenu.

Prstové hry – veľká pozornosť sa v materskej škole venuje prstovým hrám, ktoré sa pravidelne zaraďujú pred hlavný príbeh metamorfóznej didaktiky. Podľa waldorfskej pedagogiky sú prstové hry dôležité z dôvodu zaktivizovania mozgových centier na prijímanie nových poznatkov. Zároveň vnášajú do detskej duše pokoj, pretože dieťa je sústredené na vykonávanie presných pohybov ruky a prstov. Prstovú hru opakujeme dvakrát, trikrát.

Príklad prstovej hry:

Ruky, ruky, ručičky	(pohybujeme prstami, celou rukou, zároveň v rytme recitujeme riekanku)
máte pekné prstíčky,	
máte pekné dlane	(otáčame zápästím pred sebou, za sebou, nad hlavou)
zatlieskame na ne	(zatlieskame pred sebou, za sebou).

Čítanie rozprávky – môže byť zaradené pred alebo po príchode z pobytu vonku.

Deti sedia v kruhu, učiteľka číta rozprávku pri zapálenej sviečke, ktorá navodzuje atmosféru tajomnosti a ticha. Rozprávka sa číta rovnaká 2 – 3 týždne. Súvisí s príbehom metamorfóznej didaktiky (zima – počasie, rozprávka O dvanástich mesiačikoch). Po tomto období ju deti vedia naspamäť. Sledujú čítanie učiteľky, a keď, či už úmyselne, alebo neúmyselne, dôjde k vynechaniu určitej pasáže, deti okamžite reagujú. Tým si vlastne cvičia sústredenosť a pozornosť, oboznamujú sa s vetnou skladbou, učiteľka zistí, či počúvajú s porozumením, alebo nie. Bratia Grimmovci o rozprávke hovoria, že rozprávka ako anjel strážny sprevádza človeka, keď vyjde z domu do života. Rozprávky podporujú čisté myšlienky, sú bezprostredné, jemné, milé, sladké a sýte ako med a sú potravou pre fantáziu detí. Nie však rozprávky na gramofónových kazetách a videách. Neumelé matkino alebo učiteľkino rozprávanie je stokrát pôsobivejšie. V rozprávaní je prítomné ľudské srdce a pohľad očí, ktoré prenikajú do duše dieťaťa.

c) Plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti

Plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole prostredníctvom metamorfózne didaktiky znamená dodržiavať Štátny vzdelávací program (ŠVP) ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie. Výchovno-vzdelávací proces je zároveň obohatený o ľudové zvyky súvisiace s oslavou ročných období pod názvom „Od Troch kráľov do Vianoc“. Príbehom môžu byť i ľudové zvyky (napr. Od Lucie do Vianoc, fašiangy, Veľká noc...)

3.1 Ako tvoriť príbeh prostredníctvom metamorfózne didaktiky

Prečo sa prostredníctvom metamorfózne didaktiky tvorí príbeh (ako učebná jednotka), sme vysvetlili v 2. kapitole.

Učiteľka zostaví príbeh z básní, piesní, riekaniek, hier, ktoré súvisia s konkrétnou témou. Najkrajší je príbeh vymyslený učiteľkou, ktorý je plný tajomstva, udržuje deti v napätí a v neustálom pohybe.

Skôr ako začneme tvoriť príbeh, hru, je dôležité rozpracovať ŠVP na ročné obdobia – Jar, Leto, Jeseň, Zima.

Každé ročné obdobie tvorí jeden obsahový celok, teda tri mesiace, ako v prírode skutočne trvá ročné obdobie.

Každé ročné obdobie je rozpracované do viacerých tematických celkov – tém a každý tematický celok je spracovaný pomocou príbehu. Výber cieľov a zostavenie obsahu príbehu tvorí jeden celok. Tu je dôležité si uvedomiť, čo ktorý tematický celok obsahuje, určiť si poradie dôležitosti. Keď je príbeh zostavený, realizuje sa denne v čase podľa organizácie dňa v materskej škole. Príbeh sa opakuje počas 2 – 3 týždňov. Pri realizácii príbehu učiteľka ani deti počas prvých dvoch týždňov nepoužívajú žiadne didaktické pomôcky, len vlastné telo, a pohybom vyjadrujú obsah príbehu.

Deti sa prostredníctvom vlastnej fantázie menia na predmety, veci, zvieratá a ľudí, ktoré sa nachádzajú v príbehu.

V treťom týždni môže učiteľka ponúknuť deťom aj pomôcky, ktoré si samy alebo v spolupráci s učiteľkou vytvorili v tvorivých aktivitách a ktoré súvisia s príbehom. (napríklad vyrobia si na pracovnej výchove maketu Slnka, ak sa o tom v príbehu hovorí).

Postup pri tvorbe príbehu: Obsahový celok – Jar

1. Učiteľka musí analyzovať, čo všetko obsahuje tematický celok.

2. Čo by mali deti vedieť o tomto ročnom období, čo vedia prirodzene z priameho i nepriameho pozorovania (cestou do MŠ, z vychádzok, rodiny a pod.). Učiteľka nadväzuje na predchádzajúce vedomosti.

3. Čo je dominantné, čo by sa mali deti „ naučiť“ a ktoré kompetencii by mali nadobudnúť. Po takejto analýze vytvoríme príbeh prostredníctvom metamorfózne didaktiky.

Príprava príbehu je pre učiteľku veľmi dôležitá a veľmi náročná. Vyžaduje si od nej veľké pedagogické majstrovstvo, poznanie aktuálnej rozvojovej úrovne detí v triede. K tomuto všetkému jej najlepšie poslúžia záznamy z hodnotenia detí s využitím formatívneho a sumatívneho hodnotenia a záznamy pedagogickej diagnostiky.

3.2 Postup pri tvorbe výchovno-vzdelávacích plánov

1. Vytýčenie hlavného cieľa obsahu príbehu – čo by mali deti poznať, aké kompetencie získať, čo by mali v príbehu zažiť, s využitím metód zážitkového učenia.

2. Tvorba príbehu – učiteľka hľadá vhodné riekanky, básne, piesne, príbehy, samostatne vymýšľa jednotlivé časti príbehu. Tu je dôležité, aby bol príbeh zaujímavý, plný pohybu, jednoduchý, netreba zakomponovať veľa nových poznatkov. Treba mať na zreteli vekové zloženie detí, brať do úvahy ich temperament, či v triede prevládajú dievčatá, alebo chlapci, či je to trieda pokojná, alebo sú to väčšinou deti živé a pod. Štruktúra príbehu je plne ponechaná na tvorivosť učiteľky. Pri tvorbe príbehu nie sú stanovené špecifické požiadavky.

3. Vytýčenie výchovno-vzdelávacích cieľov, prostredníctvom ktorých sa naplňa hlavný cieľ obsahového celku. Výchovno-vzdelávacie ciele plánujeme z učebných osnov školského vzdelávacieho programu, operacionalizujeme ich na rozvojovú úroveň detí v triede, alebo ak ich neoperacionalizujeme, tak jednotlivé činnosti, ktoré realizujeme a slúžia nám na naplňanie cieľa, rozlíšime obťažnosťou.

3.3 Práca s príbehom

Prvý deň (pondelok) učiteľka sústredí deti okolo seba v kruhu a navodí pokojnú atmosféru rozprávaním o tom, čo zažila cestou do materskej školy, či svietilo slnko, alebo padal dážď, snaží sa nenúteno deti zmotivovať, sústrediť ich pozornosť na danú tému, ktorá je obsahom príbehu. Potom deťom prednesie príbeh jeden- až dvakrát, bez vyjadrovania pohybom. Tým sa prvý deň práce s príbehom skončí.

Druhý a ďalšie dni učiteľka deťom stvárňuje príbeh v pohybe. Znázorňuje pohybom, vlastným telom celý obsah príbehu – raz je stromom, inokedy vetrom, listom, zvierat'om, obuvníkom, pekárom, všetkým tým, čo sa nachádza v príbehu. Deti sa postupne pridávajú a napodobňujú učiteľku pohybom im vlastným so zapojením vlastnej fantázie. Učiteľka má dostatok času sledovať, ktoré deti sa stotožnili s príbehom a pridali sa k nej, alebo deti, u ktorých nedošlo k spojeniu a stotožneniu sa s príbehom. Tieto deti sú v polohe pozorovateľa. Nesmelo pozorujú dianie okolo seba. Učiteľka nesmie deti nútiť aby sa násilu zúčastnili na realizácii príbehu. Dieťa si samo určí, kedy nastal ten správny čas. U niekoho je to skôr, u iného neskôr, všetko je založené na individualite dieťaťa.

Prečo je opakovanie dôležité, sme vysvetlili v 2. kapitole.

Metamorfózna didaktika dáva možnosť, aby sa každé dieťa mohlo prejaviť individuálne, postupne bez toho, aby bolo obmedzované diferenciaciou úloh. Vytýčením cieľa a následným každodenným opakovaním nechávame deťom priestor postupne sa stotožniť s daným príbehom a navonok prejaviť svoje vnútorné prežívanie. Deti prežívajú príbeh všetkými zmyslami a pohybom. Toto spojenie je spojením kognitívej, perceptuálno-motorickej a sociálno-emocionálnej oblasti rozvoja. Deti spoznávajú javy okolo seba, rozvíjajú si predstavivosť, fantáziu nie prostredníctvom konkrétnych predmetov a pomôcok, ale vlastnou predstavou o svete, veciach, zvieratách, ľuďoch. Reflexiou pre učiteľku sú samostatné výtvarné a pracovné činnosti, v ktorých deti vyjadrujú to, čo vnútorne prežili v príbehu, s čím sa stotožnili, čo prijali za svoje. Deti svoje poznatky vyjadrujú aj vo voľných hrách alebo ich využívajú v rôznych životných situáciách.

4 ROZPRACOVANIE TEMATICKÝCH PRÍBEHOV K ROČNÝM OBDOBIAM

Celý ŠVP je rozpracovaný do učebných osnov školského vzdelávacieho programu a obsahových celkov podľa ročných období. Každý obsahový celok zahŕňa cieľ a charakteristiku obsahového celku.

Každý obsahový celok je rozpracovaný na tematické celky – témy a ku každému tematickému celku je vypracovaný príbeh prostredníctvom metamorfózne didaktiky. Vhodne k obsahovému celku je zvolená aj rozprávka. Potom učiteľka plánuje výchovno-vzdelávacie ciele v plánoch výchovno-vzdelávacej činnosti zo všetkých tematických okruhov Ja som, Ľudia, Kultúra a Príroda zo školského vzdelávacieho programu.

4.1 Jeseň

Hlavný cieľ: Na základe pozorovania a praktických skúseností utvárať si citový vzťah k živej a neživej prírode a spoznávať ročné obdobie podľa typických znakov.

Tematický okruh	Obsahový štandard (oblasť)	Tematický príbeh
Ľudia	Ľudské činnosti a ich umelecké stvárnenie (kognitívna)	1. Na pekára
Príroda	Ročné obdobia (kognitívna)	2. Pani Jeseň
Príroda	Ovocie	3. Ovocníčkovia
Príroda	Zelenina	4. Dedkova záhrada
Príroda	Zvieratá a živočíchy (kognitívna)	5. Zvieratká v lese
Kultúra	Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy (kognitívna)	6. Svätý Martin na bielom koni
Ja som	Ľudské telo (kognitívna)	7. Moje telo
Rozprávky	„O repe“ „Jablčko“ (V. Sutejev) „Koza odratá a jež“ (M. Rázusová-Martáková)	

Oslava: **Jesenné slávnosti** v MŠ (kultúrno-spoločenská akcia s rodičmi a deťmi)

Tematický príbeh: Zvieratá v lese (trvanie približne 2 týždne)

Špecifický cieľ: Poznať, pomenovať niektoré lesné zvieratá (veverička, medveď, zajac, jež), zaujať pozitívne postoje k zvieracej ríši.

Úvod – spev učiteľky:

Fú fú fú, jeseň je už tu. Padá lístie z našich stromov,
poďme, deti, poďme domov, fú fú fú, jeseň je už tu.
Padá hustý dážď, už je chladný čas. Fúfúfú, jeseň je už tu.

(deti sú voľne rozptýlené po triede, učiteľka spieva pieseň, pohybom napodobňuje fúkanie vetra, stromy a znázorňuje pohybom, ako padá lístie zo stromov, zvoláva deti k sebe domov, deti sa postupne pridávajú, spievajú pieseň s učiteľkou, aj keď ju ešte nevedia, všetko napodobňujú, aj spev, aj recitovanie, aj voľné rozprávanie spolu s učiteľkou)

I zvieratká v blízkom lesíčku začuli jesennú pesničku a zbehli sa hneď na lúčku. Pani Jeseň sa zvieratkám prihovára:

„Vietor fúka, lístie padá, každý teplý domček hľadá. Do domčeka zásoby, to vám jeseň poradí.“

Zvieratká nelenili, do práce sa hneď pustili.

(zvieratká – deti sa točia v kruhu a spievajú)

„My sme lesné zvieratká,
my sa rady máme,
keď prichádza pani Jeseň, zásoby zbierame.

Kto to skáče pod kričkom? Veverička s košíčkom.

Veverička šušky zbiera,
roboty má do večera.
Jedna šuška, druhá šuška,
šups oriešok do bruška.

(všetci sa premeníme na veвериčky a napodobňujeme pohyby veвериčky, podobne všetky ostatné zvieratká, z kruhu sa deti voľne rozptýlia do priestoru, na melódiu piesne znovu urobia kruh)

V kruhu:

„My sme lesné zvieratká...“
Zrazu v lístí dupot veľký, pozrite sa, zajko smelý.
Padá lístie, šuchoce šuchy-šuchy-šuch,
zajko po ňom dupoce dupi-dupi-dup.

V kruhu:

„My sme lesné zvieratká...“
Kto to kráča chodníčkom?
Maco medveď s krčiazkom.
Ja som **medveď** brumi-brum,
medík vám dám oliznúť.
Ja som medveď brumky-brumky,
do brloha nosím trnky.

V kruhu:

„My sme lesné zvieratká...“
Pod lístím je šuchot čuť, ktože to len môže byť?
Lezie **ježko**, lezie v lese, jablčka si domov nesie.
Deti v lese behajú, ježka všade hľadajú.
Jablčok má plný dom, už je skrytý pod listom.

Na záver veršík: Fú fú fú, jeseň je už tu.

Opadlo lístie zo stromov,
zaspal už každý strom.
I zvieratká tichučko zaspali
a budú spať až do jari.

Padá lístie, šuchoce
šuchy-šuchy-šuch,
zajko po ňom dupoce
dupi-dupi-dup

(prstami napodobňujeme – padanie listia

šúchaním dlani o seba – šuchot listia

prstami: ukazovák, prostredníkom – zajkove ušká

udieraním pästí – dupot zajka)

Rozprávka: „Koza odratá a jež“ (M. Rázusová-Martáková)

Keďže 7. krokom metamorfózne didaktiky je tvorivosť, deti vyjadrujú svoje vedomosti, zručnosti a postoje, ktoré získali na základe zážitkového učenia, v edukačných činnostiach vo všetkých organizačných formách dňa v materskej škole.

Realizácia výchovno-vzdelávacích cieľov k tematickému príbehu

Tematický okruh: Príroda

Obsahový štandard: Zvieratá a živočíchy

„Zvieratká v lese“

Tematický okruh	Výchovno-vzdelávací cieľ	Stratégie edukačnej činnosti
Príroda	<ul style="list-style-type: none">- pomenovať voľne žijúce zvieratá – zajac, medveď, veverička, ježko- charakterizovať niektoré typické znaky voľne žijúcich zvierat (ježko – pichliače a pod.)	<ul style="list-style-type: none">❖ Pohybové a relaxačné cvičenia❖ Kreslenie, maľovanie,❖ Modelovanie❖ Grafomotorické cvičenia, vizuomotorika❖ Didaktické hry❖ Práca s encyklopédiami❖ Príbeh, pásmo❖ Hudobno-pohybové, dramatické hry❖ Vychádzka do prírody❖ Komunikačný kruh❖ Artikulačná rozprávka
Kultúra	<ul style="list-style-type: none">- strihať predkreslený tvar makety zvieratka (papier) – zajko, medveď- správne použiť techniku lepenia s odpadovým materiálom a prírodninami (papierové roľky, suché listy) – veverička- výtvarne dotvoriť makety zvierat- vyťahovať drobné detaily z jedného kusa cesta – ježko- vytláčať figúrky zvierat z cesta- pomáhať pri hrabaní opadaného listia- kresliť veľkými grafickými pohybmi – skok veveričky	
Ja som	<ul style="list-style-type: none">- zvládnuť poskoky v drepe s obmenami (skoky na jednej nohe, skoky do stoja rozkročného)- zajko, veverička- liezť v podpore drepno po rovine a po zvýšenej ploche – ježko	

Ludia	- dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier - uplatniť na základe vlastného pozorovania farebnú rozmanitosť pri maľovaní - vykonať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 - priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií – veľkosti	
--------------	--	--

Podoblasti/Prierezové témy

Jazyková, komunikatívna	Správne a zreteľne vyslovovať v slovách – s, š, z, ž, c, č (napr. rečňovanky z konkrétnej tematickej hry – Jedna šuška, druhá šuška... Lezie ježko, lezie v lese...)	
Umelecko-expressívna (literárna)	Využiť druh makety zvieratka ako pomôcku v dramatickej hre – záverečná fáza MMD (pozn.: použité vlastnoručne zhotovené makety zvierat)	
Výchova k tvorivosti Umelecko-expressívna	Vytvoriť rytmický sprievod k hudobno-pohybovej hre	
Matematicko-logická	Určiť vzájomnú polohu dvoch rôznorodých objektov (veverička je na strome, ježko je pod lístím, medveď v brlohu a pod.) Plošné a priestorové utváranie rôznorodého materiálu do organického celku (vytvorenie lesa z nazbieraných prírodnín a pomôcok)	
Dopravná	Prechádzať bezpečne cez cestu pod vedením starších – učiteľky	

Plnenie cieľov vyplývajúcich z tematickej hry na pobyt vonku počas realizácie príbehu (Ja som, Ľudia, Príroda, Kultúra):

- Rozlišovať ihličnaté a listnaté stromy.
- Zbierať jesenné plody (šušky, šípky, suché listy, gaštany).
- Pozorovať veveričku vo voľnej prírode (podľa možností).
- Neznečisťovať prírodu odpadkami.
- Pozorovať panorámu jesennej prírody z neďalekého kopca.
- Pozorovať odlet sťahovavých vtákov.
- Zbierať prírodný materiál (kamienky, konáriky).
- Pomáhať pri zveľaďovaní okolia školy – hrabanie opadaného lístia.

4.2 Zima

Hlavný cieľ: Na základe vlastných skúseností a zážitkov rozlišovať zmeny v prírode a utvárať si časovú predstavu o striedaní ročných období, aktívne sa zapojiť do osláv sviatkov vrátane udržiavania ľudových tradícií.

Tematický okruh	Obsahový štandard (oblasť)	Tematický príbeh
Kultúra	Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy	1. Advent (Mikuláš, Lucia, Vianoce)
Príroda	Ročné obdobia (kognitívna)	2. Pani zima
Príroda	Zvieratá a živočíchy (kognitívna)	3. Ako zimujú
Ľudia	Význam práce	4. Na obuvníka
Kultúra	Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy (kognitívna)	5. Fašiangy
Rozprávky	„Rukavička“ „Gruľko na karnevale“ (J. C. Hronský) „Snehulienka“ (bratia Grimmovci) „Dievčatko so zápalkami“ (H. CH. Andersen)	

Oslava: **Karneval** v MŠ (kultúrno-spoločenská akcia s rodičmi a deťmi)

Ako sme uviedli v predchádzajúcej kapitole, učiteľka môže vytvoriť príbeh s využitím poznatkov o ľudových zvykoch a tradíciách a oslavách sviatkov v priebehu roka.

Tematický príbeh: Fašiangy (trvanie 2 – 3 týždne)

Špecifický cieľ: Na základe pozorovania a citového prežívania utvárať si predstavu o regionálnych zvykoch a tradíciách a všimnúť si, ako prežívajú tieto sviatky dospelí.

Šijeme masky, šijeme, na zábavu my pôjdeme.

Látok máme ajajáj, rýchlo nitku navliekaj.

Ušijeme princezničku, vodníka aj líšku

a potom si zaspievame fašiangovskú pesničku.

Stará mamka, kým si spieva, uviaže si zásteru.

Pripraví si to, čo treba na šiškovoú hostinu.

Šišiek napiekla už dosti,

ponúkneme vinšovníkom zajtra na slávnosti.

(učiteľka začne recitovať báseň a zároveň napodobňuje činnosti z básne – navliekanie nite do ihly, podobu princeznej, vodníka, deti sedia spolu s učiteľkou v kruhu)

Pieseň:

Fašiangy, Turíce, Veľká noc príde, kto nemá kožuška, zima mu bude.

Ja nemám, ja nemám, len sa tak trasiem, dajte mi slaninky, nech sa vypasiem.

A tam hore na komore sedí kocúr na slanine

choďte že ho odohnať a mne kúsok odrezať

taký kus ako hus ako veľká hus

(všetci sa postavlia a spolu s učiteľkou spievajú pieseň, tleskajú v rytme, poskakujú striedavo raz na jednej, raz na druhej nohe, na záverečnú slohu sa točia vo dvojiciach)

Recitujú báseň:

Fašiangové slávnosti, tie sú časom radostí,

mládenci, tí vinšovníci, kroje, masky mali,

po dedinách chodili, na ražne – meče si pýtali:

slaninku, šišky aj iné dobroty,

dievčatá vykrúcali až do nemoty.

Zagajduj gajdošku fašiangovú trošku, aby som si zaskočil(a) chválapanu božku.

Gajdoško s gajdami zmiluj sa nad nami. Veď sa ja zmilujem, keď gajdy nadujem.

Keď dievky dokrútili, odmenu dostali, s gazdom sa rozlúčili, ďalej sa pobrali.

(všetko znázorňujú pohybom, každú činnosť, ktorá je obsiahnutá v príbehu)

Fašiangy sa končia Popolcovou stredou, basu sme už pochovali pod zemou.

Začína sa veľký pôst, ktorý sa končí na Veľkú noc.

Fašiangy sa krátia, viac sa nenavrátia, na nás čaká karneval, masky pekné, veľký bál.

Karneval je krásna chvíľa, muzika tam vyhráva,
z dievčatka sa stane víla, motýľ, hviezda, púpava.
Krásna vec sú karnevaly, hrá sa tam aj na bubon.
A z chlapcov sa stanú králi, letci, indiáni, slon.
Vítaný je každý hosť, kto má masku, môže vojsť.
Budeme sa spolu hrať, spievať, skákať, tancovať.

O chvíľočku o deň – dva, bude maska hotová.
Pichám sem a pichám tam, gombíky si prišívam.
Jeden, dva, tri, štyri, päť kostým je hotový hneď.

(po 2. týždni, keď si deti v tvorivých aktivitách pripravili masky, vymaľovali ich, tretí týždeň môžu tieto svoje výrobky – masky použiť. Stanú sa z nich hviezdy, víly, rôzne masky, ktoré sa môžu na karnevale zúčastniť)

Rozprávka: „Gruľko na karnevale“

Realizácia výchovno-vzdelávacích cieľov k tematickému príbehu

Tematický okruh: Kultúra

Obsahový štandard: Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy

„Fašiangy“

Tematický okruh	Výchovno-vzdelávací cieľ	Stratégie edukačnej činnosti
Príroda	- pomenovať názvy dní v týždni a uvedomiť si rozdiely medzi všedným dňom, voľnou sobotou, nedeľou a sviatkom	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Hry s pravidlami ❖ Sánkovačka ❖ Lyžiarska príprava ❖ Interaktívna námetová hra ❖ Prosociálne cvičenia ❖ Vizuomotorické a grafomotorické cvičenia ❖ Ortofálna stimulácia ❖ Beseda ❖ Turistická vychádzka ❖ Akrobatické cvičenie ❖ Rytmické hry a spev ❖ Didaktické hry ❖ Práca s encyklopédiami ❖ Prírodopisný film ❖ Kalendár počasia ❖ Komunikačný kruh
Eudia	- pomenovať a opísať rôzne druhy práce, zdôvodniť a pokúsiť sa zhodnotiť význam a výsledky tejto práce	
Kultúra	- pozorovať a prežívať atmosféru počas sviatkov a osláv v rodine a v materskej škole a všímať si, ako oslavujú príslušné dni dospelí	
Kultúra	- používať techniku strihania v práci s rôznym technickým a odpadovým materiálom – masky	
Kultúra	- vhodne kombinovať textil s iným materiálom pri zhotovovaní plošných a trojrozmerných tvarov a predmetov	
Kultúra	- samostatne a bezpečne prenášať ľahké predmety – masky, textil, slama...	
Kultúra	- maľovať témy vyvolané citovými zážitkami – fašiangy	
Kultúra	- premyslene uplatňovať krycie vlastnosti farieb – masky	
Kultúra	- citlivo kombinovať rôznorodý materiál	
Ja som	- aktívne sa zapájať do prípravy stolovania – fašiangy	
	- rozvíjať koordináciu zraku a ruky pri manipulácii s ihlou a niťou	
	- aktívne sa zapájať do prípravy pečiva	
	- behať v priestore, meniť smer behu, snažiť sa orientovať v priestore	
	- zvládnuť poskoky v drepe s obmenami, skoky na jednej nohe	
	- uplatniť zjazd na sánkach v bezpečnom teréne	

Podoblasti/Prierezové témy

Jazyková, komunikatívna	Prirodzene používať v rečovom prejave všetky slovné druhy (príbeh) -na základe kultivovaného jazykového a rečového vzoru dospelých a príkladov z literatúry prakticky uplatňovať jazykový cit v hovorenom prejave (fašiangy – rozhovor)	
Matematicko-logická	Pochopiť a správne používať kvantifikátory: aspoň jeden, všetky, všetci, žiaden, každý, niektorý (karneval) Triediť predmety podľa vopred zvoleného pravidla – tvar, farba...	
Umelecko-expresívna (literárna)	Prednes riekanky spájať s pohybom, vyjadriť pocity a náladu konkrétnej riekanky (Zagajduj gajdošku) Charakterizovať postavu z vypočutej rozprávky alebo príbehu v určitej situácii a nálade (rozprávka „Gruľko na karnevale“) Podľa sluchu sa orientovať v zvukovom a tónovom priestore, rozlišovať hudobné a nehudobné zvuky (pieseň – Fašiangy, Turíce)	
Umelecko-expresívna (hudobná)	Postupne zosúladiť pohyby a celkový pohybový prejav s hudbou (zhudobnená riekanka – Gajdoško)	

Plnenie cieľov vyplývajúcich z tematickej hry na pobyt vonku počas realizácie príbehu (Jasom, Ľudia, Príroda, Kultúra):

- Pozorovať okolie, všímať si vplyv počasia na oblečenie ľudí.
- Kĺzať sa na snehu po rovine aj na miernom svahu.
- Všímať si, pozorovať a rozlišovať stopy zvierat v snehu.
- Prekonávať strach z jazdy na boboch, sánkach.
- Pozorovať a rozlišovať zvieracie stopy v snehu.
- Hrať sa so snehom a na snehu.
- Pozorovať zmeny spôsobené počasím.
- Pozorovať oslavy fašiangov v blízkom okolí – doma a v materskej škole.

4.3 Jar

Hlavný cieľ: Rozlíšiť jar podľa typických znakov, poznať, opísať a rozlíšiť niektoré jarne kvety, na základe priameho alebo sprostredkovaného pozorovania niektoré druhy hmyzu, domáce a hospodárske zvieratá s mláďatami a zdôvodniť úžitok niektorých z nich.

Tematický okruh	Obsahový štandard (oblasť)	Tematický príbeh
Príroda	Kvety, rastlinná ríša (kognitívna)	1. Matka Zem a jej korenkové deti
Príroda	Domáce zvieratá (kognitívna)	2. Na tom našom dvore
Príroda	Ročné obdobia (kognitívna)	3. Prileteli vtáčky
Kultúra, Ľudia	Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy (kognitívna)	4. Veľkonočný príbeh
Príroda	Význam prírodného prostredia, rozmanitosť sveta (kognitívna)	5. Na včielky
Kultúra, Ja som	Moja rodná vlasť (kognitívna)	6. Tu som doma
Rozprávky	„Zajačikova chalúpka“ „O kohútikovi a sliepočke“ „Zatúlané húsa“	

Oslava: besiedka pri príležitosti Dňa matiek

Tematický príbeh: „Matka Zem a jej korenkové deti“ (trvanie 3 týždne)

Špecifický cieľ: 2 – 3 typickými znakmi charakterizovať ročné obdobie a utvárať si silný citový vzťah k prírode, ochraňovať ju ako súčasť životného prostredia.

(deti sú voľne rozptýlené po triede, schúlené „do klobka“ a znázorňujú, akoby spali)

Úvod – rozprávanie učiteľky:

„Matka Zem už cíti, že prišiel jej čas.“

Jej snehová perina zmizla veru včas.
Pani Zima odletí, príde teplá Jar,
zobudia sa korienky, zem zahýri farbami,
vzduch oteplie od Jari.“

Už odchádza pani Zima a prichádza Jar.
Slnko hreje, veselo je, už sa na nás kvietok smeje
i lienočka, včielka milá zo sna sa už prebudila.

Matka Zem volá korienkové deti:
„Vstávajte, detičky, ušite si sukničky,
vystrčte hlávky zo zeme, nech sa slniečko na vás usmeje.“

(učiteľka zopakuje trikrát posledné dva verše, znázorňuje pohybom budenie korienkových detí zo zimného spánku, deti sa postupne prebúdzajú a recitujú spolu s učiteľkou, všetko napodobňujú podľa učiteľky)

Korienkové deti:
„Vstaneme, matka Zem, vstaneme,
ale najprv si sukničky ušijeme.

(korienkové deti, ktoré spali celú zimu, sa zobúdzajú, deti sú v ľahu a naznačujú prebúdzanie sa pohybom, tak isto napodobňujú šitie sukničiek)

Šijeme sukničky, šijeme.
Celú jar nosiť ich budeme.

Snežienka: „Ja som prvý jarný kvietok, sukničku mám bielu,
zostali mi na nej stopy snehu.“

Pieseň: Snežienka vykukla, holý je krík, sneh ešte okolo a nikde nik (knihy Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku, s. 38)

(deti vytvoria kruh a napodobňujú rast prvého kvetu – snežienky)

(všetky korienkové deti spievajú v kruhu: „Šijeme, sukničky...“)

Predstaví sa druhý kvietok:

„Ja som kvietok **fialôčka**, aké nebo, také očká.
Aká tráva, také šaty, hrej ma, slnko, lúčik zlatý.“

(všetky korigenkové deti spievajú: „Šijeme, sukničky...“)

Predstaví sa tretí kvietok:

„Ja som žltý **podbel'**, žltú hlávku mám,
keď ma slnko nežne hladká, vždy sa usmievam.“

(korigenkové deti všetkým ušili sukničky a premenili ich na jarné kvietky)

Tanec v kruhu: „My sme prvé jarné kvietky, máme nové sukničky,
aj keď prší, vetrík fúka, neskloníme hlavičky.“

Na zelenom lístočku hojdá vetrík **lienočku**

Červená je lienka malá,
(roztvorená dľaň)
zima jej však farbu vzala.
(pomaly zatvoriť)

Pod' sem lienka maličká, nech ti utriem krídelká.

(prstami druhej ruky hladkať schúlenú lienku)

Bodkami ti trošičku sfarbím tvoju sukničku.

(naznačovať farbenie štetcom – prstom)

Sedem bodiek spočítam

(narátať počet, jeden, dva... počítame na prstoch)

šups, leť si k nebičku.

(dlane hore, rukami naznačíme veľký priestor – sloboda)

Pod' sem **včielka** maličká, nech ti utriem krídelká.

(ukazovákcom ruky privolávajú včielku, naznačujú utieranie krídeliek)

Žltou farbou prikrášlim, leť si včielka za šťastím.

(hľadajú žltú farbu na svojom oblečení alebo na rôznych predmetoch a znovu vypúšťajú včielku na slobodu s roztvoreným náručím)

Chrobáčky lietajú, veselo si spievajú: „Bzz, bzz, bzz, tešíme sa, že je jar

(deti sa voľne rozptýlia po triede a naznačujú let chrobáčikov)

rastú kvietky, na oblohe slnko svieti, už je teplo všetkým.“

(napodobňujú rast kvetov, na oblohe slnko, teplo – príjemný pocit)

Záverečná časť – pieseň:

Každý deň slniečko dobré ráno dáva, volá nás kamarát, čo pod listom spáva.

Hej kukuk mravček, včielka, lienka bodkovaná.

Prejdem trávu vysokú, suchy – ruchy tu i tu.

Nemusíte sa ma báť, poďte so mnou tancovať.

(deti tancujú, tlieskajú, poskakujú v rytme piesne)

Rozprávka: „Zatúlané húsa“

Realizácia výchovno-vzdelávacích cieľov k tematickému príbehu

Tematický okruh: Príroda

Obsahový štandard: Kvety, rastlinná ríša

„Matka Zem a jej korienkové deti“

Tematický okruh	Výchovno-vzdelávací cieľ	Stratégie edukačnej činnosti
Príroda	<ul style="list-style-type: none"> - poznať a pomenovať prvé jarné kvety, určiť liečivé (podbeľ) - charakterizovať ročné obdobie opisom niektorých jeho typických znakov - poznať a pomenovať hmyz (včela, lienka) a rozlíšiť ich základné vlastnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pohybovo-relaxačné cvičenia ❖ Pásmo riekaniak a piesní ❖ Hudobno-pohybové, improvizované, námetové, konštruktívne a tanečné hry ❖ Turistická vychádzka do prírody ❖ Grafomotorické cvičenia, vizuomotorika ❖ Výtvarné a pracovné činnosti s rôznym materiálom (zdobenie kraslíc, pletenie korbáčov, zhotovenie Moreny...) ❖ Didaktické hry ❖ Artikulačné cvičenie ❖ Hry so slovami ❖ Pozorovanie prác v záhrade ❖ Pokus klíčenia rastlín ❖ Prosociálne hry ❖ Udržiavanie ľudových tradícií
Kultúra	<ul style="list-style-type: none"> - samostatne, dôkladne a čisto nalepovať kúsok papiera na podložku – snežienka - zdokonaľovať techniku strihania – podbeľ 	
Kultúra	<ul style="list-style-type: none"> - správne používať držanie hrubého grafického materiálu (krieda v mlieku) – snežienka - kresliť špajdlou namočenou v tuši – lienka - kolorovať predkreslený tvar vodovými farbami – lienka - dotvárať prírodný materiál (kamienky) výtvarným zásahom – slniečko, lienka 	
Ja som, Kultúra	<ul style="list-style-type: none"> - spájať koordináciu zraku a rúk pri tvorivej činnosti – podbeľ (piškóty, lekvár, lentilky) - aktívne pomáhajú pri príprave nazbieraného liečivého podbeľu na sušenie – bylinkový čaj - rozvíjajú fantáziu a zručnosť – lienka (BeBe keksy, čokoládová poleva, špajdle) 	
Ja som	<ul style="list-style-type: none"> - zvládnuť vyliezanie a zliezanie na primerané prekážky – lienka - striedať s využitím zvukového signálu beh s chôdzu, poskoky – lienka, včielka - zvládnuť beh za vedúcim dieťaťom – včielky 	

Podoblasti/Prierezové témy

<p>Jazyková, komunikatívna</p>	<p>Správne, zreteľne a spisovne vyslovuj hlásky a hláskové skupiny v slovách – v príbehu V prirodzených rečových situáciách správne používaj intonáciu</p>	<p>.</p>
<p>Umelecko-expresívna (literárna, hudobná)</p>	<p>Cítlivo vnímať krásu slova v básňach, postupne chápať jednoduché obrazné prirovnania – v edukačnej činnosti Pohybom vyjadriť zážitok a náladu danej situácie – tanček kvietkov</p>	
<p>Matematicko-logická</p>	<p>Usporiadať obrázky do tabuliek s určitým záhlavím (kvety, znaky počasia, chrobáčky) – v edukačnej činnosti, spontánnej činnosti Zdokonaľovať poznatky o počte predmetov od 1 do 10 aj so slovným vyjadrením</p>	
<p>Umelecko-expresívna (hudobná)</p>	<p>Pohybom vyjadriť postup melódie (stúpanie, klesanie) a náladu piesne – v príbehu V hudobno-pohybových hrách uplatňovať tanečné prvky (otočky, úklony) – hudobno-pohybové hry</p>	

Plnenie cieľov vyplývajúcich z tematickej hry na pobyt vonku počas realizácie príbehu (Jasom, Ľudia, Príroda, Kultúra):

- Všímať si zmeny v prírode, topiaci sa sneh, prvé jarné kvety, hmyz.
- Pozorovať vplyv slnka na zmeny v prírode (topiaci sa sneh).
- Vyhl'adávať a rozpoznávať v blízkom okolí prvé jarné kvety.
- Pozorovať prebúdžajúci sa hmyz vo voľnej prírode.
- Zbierať liečivé rastliny – podbeľ, púpavu v blízkom okolí.

4.4 Leto

Hlavný cieľ: Poznať a rozlišovať život rastlín a živočíchov na lúke, okolo potokov, rybníkov, citlivo vnímať krásu prírody, jej čaro a jedinečnosť, hodnotiť prírodné prostredie.

Tematický okruh	Obsahový štandard (oblasť)	Tematický príbeh
Príroda	Zvieratá a živočíchy (kognitívna)	1. V rybníku
Príroda	Rastlinná a živočíšna ríša (kognitívna)	2. Pri potoku
Príroda	Kvety, zvieratá, význam prírodného prostredia (kognitívna)	3. Na lúke
Rozprávky	„Žabiatko“ (L. Podjavorinská) „Škaredé káčatko“ (H. Ch. Andersen), „Meduška“ (E. Čepčková)	

Oslava: rozlúčka s predškolkami

Tematický príbeh: „Na lúke“ (trvanie 2 týždne)

Špecifický cieľ: Prehlbovať si poznatky o živote rastlín a živočíchov, ktoré sa vyskytujú na lúke a prostredníctvom citového vzťahu k prírode ochraňovať ju ako dôležitú súčasť životného prostredia.

Príbeh:

Bežal hrdzavý zajačik po lese a zbadal krásny kvietok. Pozeral sa naň, veľmi sa mu páčil. „Ako sa voláš, kvietoček?“ pýtal sa zajačik.

Púpava mu odpovedala:

„Ja som púpava, pozri, akú mám dlhú, rovnú stonku a krásnu žltú hlavičku.“

(deti rozptýlené po triede, ktorá sa zmenila na lúku, napodobňujú zajačika, púpavu, všetko v pohybe)

„Akú máš krásnu žltú hlavičku, púpava,“ hovorí zajačik,

„môžem ti ju ovoňať a pobožkať?“

„Môžeš, zajačik,“ hovorí púpava,

„ale budeš mať žltý noštek.“

Ale zajačik neposlúchol, ovoňal a pobozkal púpave žltú hlávku a jeho kýchanie počuli všetky kvietky na lúke.

(deti napodobnia zajačika v činnosti pri púpave, aj kýchanie)

Deti sa pokojne pohybujú v kruhu a spolu s učiteľkou spievajú pieseň:

Zvončekova zvesť

(Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku, s. 39)

Zvoní zvonček v tráve

Muška k nemu letí

Pošepol je v tráve

rozkvitli tri kvety

kto ste? kto ste?

(deti odpovedajú)

Sedmokrásky

Malé krásky sedmokrásky,

češeme si biele vlásy

beží vetrík za lesy rozfúka nám účesy

(deti recitujú a opäť na základe pozorovania napodobňujú pohybom učiteľku podľa obsahu riekanky)

Znovu pieseň: Zvoní zvonček v tráve...

(deti sa pohybujú v kruhu)

Kto ste? Kto ste?

Fialky

Fialôčka kvietok malý,

kdeže ťa to len schovali,

tu som, aha, pod kríkom rozprávam sa s vetríkom

(spoločne napodobňujú pohybom obsah riekanky)

Znovu pieseň: Zvoní zvonček v tráve...

Kto ste? Kto ste?

Púpavy

Púpavienka žltý kvet,
ako ty len krásliš svet
deti z teba vence pletú,
spievajú si leto je tu

(opäť je celý obsah riekanky vyjadrený pohybom)

Záver: Pieseň Púpavienky

(deti sa rozptýlia po triede, v sede znázornia púpavy, ruky sú klobúk a spievajú pieseň a napodobňujú obsah piesne pohybom)

Pú pú púpavienky v žltom klobúku,
vraj si posadali ráno na lúku,
nakláňali k sebe svoje hlavičky,
sú to malé deti veľkej mamičky

Cing, cing, cingi lingi ku zvončekom zas,
k piesni všetci ľudia pridali svoj hlas,
a ja toto ráno s nimi spievať chcem,
chrániť lúky, kvety, našu krásnu zem.

Rozprávka: O Meduške

Druhý týždeň môžeme v príbehu pokračovať nasledovne:

1. dieťa bude rozprávač a bude rozprávať úvod: beží zajačik...
2. dieťa bude zajačik
3. dieťa bude muška

Ostatné deti podelíme do skupín na: sedmokrásky, fialky, púpavy.

Využijeme aj makety kvetov – členky, ktoré si deti pripravili v edukačných aktivitách počas dňa. Deti tento príbeh dramatizujú.

Realizácia výchovno-vzdelávacích cieľov k tematickému príbehu

Tematický okruh: Príroda

Obsahový štandard: Kvety, zvieratá, význam prírodného prostredia

„Na lúke“

Tematický okruh	Výchovno-vzdelávací cieľ	Stratégie edukačnej činnosti
Príroda	<ul style="list-style-type: none"> - spoznávať život rastlín a živočíchov, ktoré rastú a žijú na lúke - rozlišovať a správne označiť časové vzťahy (ráno – obed – večer) - používať techniku strihania v práci s rôznym technickým a odpadovým materiálom – púpava, fialka, sedmokráska - samostatne, dôkladne a čisto nalepovať drobné kúsiky papiera na podložku – muška - zapúšťať farbu do navlhčeného podkladu – lúka - kresliť uvoľnenou rukou plynulým a smelým grafickým pohybom špajdlou namočenou do tušu – zajačik - aktívne pomáhať pri príprave pečiva – zajačik, muška - udržiavať čistotu pri práci a príprave liečivých bylín na čaj - postupne využívať rôzne druhy chôdze (v drepe, podrepe, na špičkách, zajačik, s prednožením – vo vysokej tráve) -skáč v drepe 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Pohybové a relaxačné cvičenia ❖ Hudobno-pohybové hry ❖ Turistická vychádzka ❖ Vizuomotorické a grafomotorické cvičenia ❖ Lepenie, strihanie ❖ Didaktické hry ❖ Práca s encyklopédiami ❖ Pásmo riekaniak a piesní ❖ Artikulačné cvičenia ❖ Dramatizácia ❖ Hra na detských ľahko ovládateľných nástrojoch ❖ Návšteva knižnice ❖ Návšteva ZOO

Podoblasti/Prierezové témy

Jazyková, komunikatívna	Správne dýchať pri reči, speve a pri pohybových činnostiach – v príbehu	
Umelecko-expresívna (literárna výchova)	Citlivo vnímať a prežívať prednes veršovanej rozprávky „Zatúlané húsa“ – v záujmovej činnosti	
Umelecko-expresívna (hudobná výchova)	Pohotovo reaguj pohybom na zmenu tempa, rytmu – pieseň „Púpavičky...“	
Matematicko-logická	Triediť predmety podľa umiestnenia v priestore (vpravo – vľavo) Spočítaj (na nástenke detských prác), ktoré zajačiky bežia vpravo a ktoré vľavo	

Plnenie cieľov vyplývajúcich z tematickej hry na pobyt vonku počas realizácie príbehu (Ja som, Ľudia, Príroda, Kultúra):

- Hádzať kameň do diaľky pravou aj ľavou rukou. Počúvať a rozlišovať zvuky v prírode.
- Pozorovať líku a život na líke. Uvedomiť si možné nebezpečenstvo, ktoré hrozí (uštipnutie hmyzom, vyvrtnutie nohy, ruky).
- Pozorovať hmyz vo voľnej prírode, vedieť ho správne pomenovať a rozlíšiť.
- Vytvárať obrysy zajačika, kvetov vo vlhkom piesku.
- Poznávať ostatné lúčne kvety (prvosienky, zvončeky, liečivé rastliny).

4.5 Skúsenosti z realizácie metamorfózne didaktiky v MŠ

Počas mojich viacročných skúseností s realizáciou metamorfózne didaktiky vo výchovno-vzdelávacom procese som sa presvedčila, že to má opodstatnenie a prinieslo to pozitívne zmeny, ktoré sa prejavili na učiteľkách v materskej škole, deťoch a rodičoch.

Metamorfózna didaktika nepredpisuje, čo ma dieťa robiť a čo nie, nemanipuluje s dieťaťom, uľahčuje deťom proces, aby samy objavovali a hľadali cesty k riešeniu úloh, aby sa rutina a stereotyp pri klasickom zamestnaní zmenili na tvorivosť.

Ako sa to prejavilo na deťoch?

- učí deti prekonávať situácie niekedy náročné,
- nenájde sa v triede dieťa, ktoré by ostalo ľahostajné,

- komunikujú medzi sebou,
- deti prestali mať pocit, že je im niečo vnucované,
- objavujú a chcú ďalej objavovať,
- sú iniciatívne,
- majú silnú vnútornú motiváciu,
- sú aktívne ,
- deti akoby samy seba aktivovali k ďalším krokom v danej úlohe,
- viac spolupracujú, podporujú sa, snažia sa medzi sebou dohodnúť,
- navzájom sa akceptujú,
- nemajú pocit záťaže, sú slobodné vo svojich prejavoch, spontánne,
- uznávajú jeden druhého, ale aj samých seba,
- sú samostatné, učiteľ pôsobí v úlohe facilitátora,
- volia si vlastné tempo, vlastné postupy,
- sú tvorivé.

Ako sa to prejavilo na učiteľkách?

Ak sa všetky ľudské aktivity uskutočňujú tvorivo, naplňa nás to nádejou, že žijeme správne. Metamorfózna didaktika je pre učiteľa práca tvorivá, sebarealizačná, ktorá robí významným nielen výchovno-vzdelávací proces v materskej škole, ale aj deti a učiteľa samotného. Učiteľ cíti, že žije akosi plnšie ako inokedy, keď sme sa pohybovali v organizácii dňa v materskej škole v šablónach času, a to nielen my, ale aj deti.

- metamorfózna didaktika nás naučila akceptovať a prijať dieťa také, aké je,
- priznať dieťaťu právo na vlastné pocity, vlastné názory, aj keď sú v rozpore s našim postojom,
- úcte k dieťaťu, tolerancii, dôvere,
- kombinovať hravosť a prácu, zodpovednosť a nezodpovednosť,
- dieťa je prijímané a cenené ako človek, ako niekto, kto má vlastnú hodnotu.

Ako sa to prejavilo na rodičoch?

Učiteľ – rodič – dieťa. Tri skupiny ľudí, o spolupráci ktorých sa často hovorí a diskutuje. Zriedka sú vzťahy funkčné. Škola bola, je a bude iniciátorom zmien a tak to je i v materských školách, kde učiteľky pracujú novými metódami a formami práce a kde sa škola otvorila rodičom. Učiteľky musia svojou prácou nenásilne, neformálne presvedčiť rodičov o tom, že to, čo robia, ako to robia, je pre ich deti veľmi potrebné a dôležité. Ak si učiteľka vybuduje

takýto dôverný vzťah s rodičom, so spoluprácou nemá žiaden problém. Keď rodič vidí, že jeho dieťa sa v materskej škole cíti dobre, že sa mu učiteľka venuje s láskou a dobrotou, tak aj jeho vzťah je pozitívny. Ak je vybudovaný taký dobrý vzťah medzi učiteľkou a rodičom, ako sa to podarilo nám, tak sa rodič:

- s radosťou zúčastňuje na riadení školy a triedy,
- aktívne sa zapája do spoločných činností školy,
- vytvára pozitívnu verejnú mienku o učiteľkách, škole,
- podieľa sa materiálovo aj finančne na budovaní školy,
- škola sa otvorila rodičom.

Je najväčším ocenením práce učiteľky, keď počuje z úst rodiča poďakovanie za starostlivosť, vzdelávanie a výchovu svojho dieťaťa v materskej škole. Keď sa to učiteľke dostane z úst rodiča, nenahradí to ani najväčšie bohatstvo sveta.

ZÁVER

Súčasnosť ponúka mnohoraké využitie a uplatnenie tvorivých prístupov v osobnom i pracovnom živote. Každý z nás sa môže slobodne rozhodnúť, akú cestu si vyberie. Učiteľ bol a bude tým činiteľom, ktorý svojím konaním ovplyvňuje osobnostný rozvoj dieťaťa, preto by sa mal celoživotne vzdelávať. V celoživotnom vzdelávaní by sa mal zamerať na nové informácie o výchove a vzdelávaní, obohatené poznatkami a skúsenosťami učiteľov, lektorov a odborníkov z domova i zo zahraničia, ktoré považuje za podnetné a významné. Teoretické vedomosti nás privedú k hlbšiemu zamysleniu sa a pochopeniu osobnosti dieťaťa, jeho vnútra, naučíme sa vnímať dieťa cez jeho pocity, spoznávať jeho potreby a dokážeme formovať jeho vlastnú osobnosť s využitím jeho vlastnej aktivity a tvorivosti. Aj v metamorfóznej didaktike ide o hľadanie nových ciest smerujúcich k priblíženiu našej školy potrebám dneška, potrebám zjednotenej Európy.

Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie dáva učiteľkám možnosť realizovať výchovno-vzdelávací proces tvorivo, napríklad aj prostredníctvom metamorfóznej didaktiky.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- BRIERLEY, J. 1994. *7 prvých let života rozhoduje*. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-7178-109-6.
- BRUCEOVÁ, T. 1996. *Předškolní výchova*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7178-068-5.
- CARLGREN, F. 1993. *Výchova k slobode*. Bratislava : SPN, 1993. ISBN 80-08-01869-0.
- CEJPEKOVÁ, J. 2001. *Pedagogika predškolského veku*. Zvolen : Bratia Sabovci, 2001. ISBN 80-8055-491-9.
- DOČKAL, V. a kol. 2000. *Rozvíjanie schopností detí predškolského a mladšieho školského veku*. Bratislava : VÚDPaP, 2000. ISBN 80-967423-1-0.
- DOČKAL, V. a kol. 1987. *Psychológia nadania*. Bratislava : SPN, 1987.
- DRLÍKOVÁ, E. a kol. 1992. *Učiteľská psychológia*. Bratislava : SPN, 1992. ISBN 80-08-00433-9.
- ĎURIČ, L., ŠTEFANOVIČ, J. a kol. 1977. *Psychológia pre učiteľov*. Bratislava : SPN, 1977.
- GUZIOVÁ, K. 1999. *Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách*. Trenčín : Ľudoprint, 1999. ISBN 80-967721-1-2.
- HEYDEBRAND, C. 1993. *O duševní podstatě dítěte*. Praha : Baltazár, 1993. ISBN 80-85791-00-5.
- HRDLIČKOVÁ, A. 1994. *Alternativní pedagogické koncepce*. České Budějovice : PF JU, 1994. ISBN 80-7040-104-4.
- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. 2001. *Predškolská a elementárna pedagogika*. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- Kolektív pedagogických pracovníčok: *Metamorfózna didaktika v materskej škole*. Banská Bystrica, 2002.
- KOSOVÁ, B. a kol. 2000. *Zmena a inovácie školy a výchovy*. Nitra : PF UMB Banská Bystrica, Hogeschool Helicon, Zeist, Holandsko, 2000. ISBN 80-8050-322-2.
- KOSOVÁ, B. 1996. *Vybrané kapitoly z porovnávacej pedagogiky a alternatívne pedagogické koncepcie*. Banská Bystrica : PF UMB, 1996. ISBN 80-88825-34-2.
- KOSOVÁ, B. 1998. *Vybrané kapitoly z teórie personálnej a sociálnej výchovy pre učiteľov I. stupňa ZŠ*. Banská Bystrica : PF UMB, 1998. ISBN 80-8055-200-2.
- LIEVEGOED, B. C. 1992. *Vývojové fáze dítěte*. Praha : Baltazár, 1992.
- POL, M. 1995. *Waldorfské školy: izolovaná alternatíva, nebo zajímavý podnět pro jiné školy?* Brno : Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1097-5.
- ROGERS, C. R. 1998. *Sloboda učiť sa*. Modra : Persona, 1998. ISBN 80-967980-0-6.

- RÝDL, K. 1994. *Alternativní pedagogické hnutí současné společnosti*. Brno : Marek Zeman, 1994. ISBN 80-900035-8-3.
- Spravodaj projektu ZMENA – Newsletter of project*. Nitra : PF UKF, Centrum projektu Zmena, Brezno, 1998.
- STEINER, R. 1993. *Výchova dítěte a metodika vyučování*. Praha : Baltazar, 1993. ISBN 80-900307-9-3.
- STREIT, J. 1992. *Proč děti potřebují pohádky*. Praha : Baltazar, 1992. ISBN 80-900307-4-2.
- SVOBODOVÁ, J., JÚVA, V. 1995. *Alternativní školy*. Brno : Paido, 1995. ISBN 80-85931-00-1.
- Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie*. Bratislava : Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, 2008. ISBN 978-80-969407-5-2.
- ZELINA, M. 1981. *Program rozvoja tvorivosti žiakov*. Košice : KPPP, 1981.
- ZELINOVÁ, M., ZELINA, M. 1997. *Tvorivý učiteľ*. Bratislava : Metodické centrum, 1997.
- Zborník – 1. medzinárodná konferencia Projektu ŠKOLA ZMENA. Hogeschool HELICON, Zeist, Holandsko, PF UKF Nitra – Centrum projektu Zmena, Brezno, 2000. ISBN 80-8050-322-2.